מתני' ^א^מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו ה"ז נזיר מעשה באשה אחת שהיתה שיכורה ומזגו לה את הכוס ואמרה הריני נזירה ממנו אמרו חכמים ^ב^לא נתכוונה זו אלא לומר הרי הוא עלי קרבן: **גמ'** מעשה לסתור אמרת רישא הרי זה נזיר והדר תני מעשה באשה אחת אלמא בהאי הוא דאסור הא יינא אחרינא שרי חסורי מיחסרא והכי קתני מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו הרי זה נזיר ואם שיכור הוא ואמר הריני נזיר ממנו אינו נזיר מ"ט כמאן דאמר הרי עלי קרבן הוא וכ"ת לימא הכי סבר מייתין לי אחרינא ומצערין לי אימא להו הא מילתא דפסיקא להו ומעשה נמי באשה אחת: **מתני'** ^ג^הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן יודע אני שיש נזירות אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין ^ד^הרי זה אסור ור' שמעון מתיר יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי שחכמים מתירין לי מפני שאין אני יכול לחיות אלא ביין או מפני שאני קובר את המתים ^ה^הרי זה מותר ור' שמעון אוסר: **גמ'** ולפלוג נמי רבי שמעון ברישא אריב"ל חלוק היה ר"ש אף ברישא רבינא אמר ברישא לא פליג ר"ש מאי טעמא ^ו^משום דהוה ליה מתנה על מה שכתוב בתורה א)וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ור' יהושע בן לוי אמר לך [האי] על מנת כחוץ דמי תניא כוותיה דרבינא ב)אמר הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא למתים ה"ז נזיר ואסור בכולן מפני שהוא מתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל: יודע אני שהנזיר אסור ביין: והאמרת רישא אסור ורבי שמעון מתיר אימא נמי הרי זה אסור ור"ש מתיר ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך התם

רישא

מתני' אמרו חכמים. כיון דשיכורה היא ואינה זקוקה לשתיה נראין הדברים שלא נתכוונה זו לקבל עליה א]זה לשם נזירות אלא לומר יאסר עלי כוס זה כקרבן ואינה אסורה אלא בכוס יין זה בלבד: **גמ' וכ"ת.** אי לאו (א) דנתכוונה לקבל עליה נזירות אלא להיות נידורה ממנו לימא הכי בהאי לישנא ב] הרי הוא עלי קרבן להכי הוא דלא אמרה הכי דסברה אי אמינא הכי סבירא להו שלא אסרתי עלי אלא כוס זה בלבד ומייתו לי כוס אחרינא ואמרי לי אשתי וקא מצערין לי ג]דשתויי אנא ולא מצינא למשתי לי ג) אימאלהו בהאי לישנא דפסיקא להו מילתא דהואי אסירא נמי בכסא אחרינא ותו לא מייתין לי. ומעשה נמי באשה כו': **מתני' הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין.** ד]וקיבל עליו את השאר: **הרי זה נזיר ואסור בכולן.** שכל דקדוקי נזירות עליו: **אבל אם אמר יודע אני שיש נזיר.** בעולם ואיני יודע שנזיר אסור ביין ואמר הריני נזיר הרי זה אסור בכולן. והיינו רבנן (ב) דאמרי אפילו לא ה]נדר אלא מאחד מינייהו הוי נזיר בכולם: **ורבי שמעון מתיר.** דהואיל שלא קיבל עליו אלא חצי הנזירות שלא היה יודע שהנזיר אסור ביין הרי זה מותר בכולן ור' שמעון לטעמיה דאמר ד) אינו אסור עד שיזיר מכולן: **ואם אמר יודע אני שנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי.** כשהזרתי מן היין שיהו חכמים מתירין לי מפני שאיני יכול לחיות בלא יין: או יודע אני שהנזיר אסור לקבור מתים וכשקבלתי עלי נזירות סבור הייתי שיהו חכמים מתירין לי מפני שאומנותי לקבור מתים הרי זה מותר דאיגלאי מילתא למפרע דמעיקרא לא קביל עילויה נזירות מיין ומטומאת מתים ולא קיבל עליו אלא חצי נזירות: **ור"ש אוסר.** וטעמא ו]מפרש בגמ': **גמ' וליפלוג נמי ר"ש ברישא.** כי היכי דפליג ר"ש ז]איודע אני שיש נזירות דלא חייל עליה נזירות משום דלא קיבל כל דקדוקי נזירות: **חלוק היה ר"ש אף בראשונה.** (ג) ח] דראשונה נמי קאמר ר"ש ט]כיון דאמר על מנת שאהא שותה ביין ומיטמא י]למת לא נדר אלא בתגלחת לבד ור"ש לטעמיה דאמר אינו נזיר עד שיזיר מכולן: **רבינא אמר ברישא ודאי לא פליג ר"ש.** דאילו התם כיון דאמר הריני נזיר קיבל עליו כל תורת נזיר והאי דאמר ע"מ הוי ליה כ]מתנה על מה שכתוב בתורה (ד) ואין בתנאו כלום והוה ליה נזיר גמור דהוי ליה כמי שאמר על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה שאין בתנאו כלום ל]ויתחייב לה בכולן ה): **וריב"ל אמר לך.** ברישא נמי פליג ר"ש דהאי ע"מ כחוץ דמי כיון דקבל עליו נזירות במקצת לא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה דאילו לגבי מאן דאמר ע"מ שאין ליך עלי מ]לא שאר ולא כסות ולא עונה לא קיבל עליו כלום אבל הכא קבל עליו במקצת ומשום הכי הוי תנאו קיים ואינו נזיר לפי שאין דבריו הראשונים כלום משום דלרבי שמעון לא הוי נזיר עד שיזיר בכולן: **תניא כוותיה דרבינא.** דאפילו במקצת (ה) נ]קא חשיב ליה מתנה: **ור"ש אוסר והאמרת רישא ר"ש מתיר.** דהאי נזירות קיבל עליו ואין ס]נודרין לחצאין:

רישא

הריני נזיר ממנו. פי' נזיר מן הכוס הרי זה נזיר פי' כל דין נזירות עליו: **מעשה** באשה אחת ואמרו חכמים לא נתכוונה זו אלא לומר הרי עלי כוס זה בקרבן. ולא נאסרה אלא באותו כוס בלבד ובגמ' פריך מעשה לסתור: **ואם** שכור הוא הוה כאומר עלי בקרבן. פי' שדרך בני אדם להפציר בשכור שישתה ועתה אינו רוצה לשתות ואומר נזיר הוא לסלקם מעליו שאם לא יאמר נזיר הוא ירא שיביאו לו כוס אחר לכך אומר נזיר לסלקם לגמרי מעליו אבל כשאינו שכור אין דרך להפצירו ולכך אומר דנזיר מכולהו ומעשה נמי באשה אחת וכו': **על** מנת שאשתה ביין כו' ה"ז נזיר ואסור בכולן. איכא למ"ד בגמ' משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה [דכי אמר] הריני נזיר הוי נזיר לכל מילי וכי מטיל בה תנאי אין בתנאי כלום ואפי' ר"ש מודה ברישא כההוא לישנא דתניא כוותיה: **אבל** איני יודע שנזיר אסור ביין. כלומר שאר הלכות קבלתי עלי לבד מאיסור יין שלא קבלתי לפי שלא ידעתי שנזיר אסור ביין לרבנן הוי נזיר לטעמייהו דלעיל דאפי' לא נדר אלא מאחד הוי נזיר ור"ש מתיר ואזיל לטעמיה דאמר (לעיל דף ג:) עד שיזיר מכולן: **יודע** אני שהנזיר אסור ביין אבל אני סבור הייתי שהחכמים מתירין מפני שאיני יכול לחיות אלא ביין או מפני שאני קובר את המתים. כלומ' שאני צריך לטמאות בהם וליטפל בהן בשכר מחמת דוחקי ולכך לא היה בדעתי לקבל איסור יין או טומאת מתים (ה"ז מותר) וכן הוא אומר שלא קבל עליו איסור יין או טומאת מתים ה"ז מותר ור"ש אוסר ובגמ' פריך דאיפכא הוה ליה למיתני: **אף** בראשונה. והא דקתני ר"ש [מתיר] קאי א] בתרי[1] [בבי]: **דהוי** מתנה על מה שכתוב בתורה. דכשאמר הריני נזיר חייל עליו נזירות לכל מילי וכי אמר ע"מ מטיל התנאי על מה שכתוב בתורה ובטל התנאי וא"ת ° ותיפוק ליה דנזירות אי אפשר לקיים ע"י שליח דאמר בהמדיר (כתובות עד.) דבעינן תנאי דומיא דבני גד ובני ראובן שנתקיים המעשה ע"י יהושע שהיה שליח משה והתם מהני תנאה לבטל המעשה ולא בעלמא וי"ל ° אחרי שאחרים יכולים להביא קרבנות תחתיו נחשב כאילו כל המעשה יכול לעשות ע"י שליח וא"ת הא אמרינן (במנחות קט.) הריני נזיר לגלח[2] בבית חוניו יגלח בבית המקדש גילח בבית חוניו יצא ואמאי הא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה והל"ל בחוניו לא יצא וי"ל דמשמעות לשונו הרי הוא שנים משמע ב] מקדש ואז גילח בחוניו לא יצא ומשמע נמי שאינו מכוין כי אם לצעורי ואז גילח בחוניו יצא ובמקדש הוי חולין בעזרה ונזירות[3] מתלא תליא וקאי אי מגלח במקדש גליא מלתא דלנזירות מעלייתא איכוין ועל מנת דאמר לא כלום הוא ואם גילח בחוניו גליא מילתא דלצעורי מכוין: **האי** ע"מ כחוץ דמי. כאילו אמר הריני נזיר מכל מלתא חוץ מן היין דלא הוי נזיר לר"ש דבעינן עד שידור מכולן וא"ת והא מקדש את האשה ע"מ שאין לה עליו שאר כסות ועונה הויא מקודשת והתנאי בטל (קדושין דף יט:) ולא אמר כחוץ דמי וי"ל דגבי קדושין שאני דאפילו אמר בפירוש חוץ משאר לא מהניא ליה דבורו דאין קדושין לחצאין וכי אמר הרי את מקודשת [מקודשת] וכי אמר חוץ משאר לאו מידי קאמר ולכך חייב בכולן אבל גבי נזיר ילפינן לעיל (דף ג:) מקראי דצריך שיזיר מכולן דאם נדר מאחד מהם לא הוי נזיר: **תניא** כוותיה דרבינא. ו)דהא אמר על מנת חשבינן ליה תנאי ולא כאומר חוץ: ז) **סיפא** דנדר מכולהו ואיתשיל מחדא. והיינו דקתני אבל סבור הייתי שחכמים מתירין לי ויתירו לו[4] היין או לטמאות למתים שאינו יכול לחיות בלא יין או שלא יטפל בשכר למתים שזהו פרנסת ביתו: **לרבנן** כיון דנשתרי ליה חדא משום הכי[5] מישתרייא ליה לכולהו דכאיסורו כך היתירו כשם שנאסר בתחילת הנזירות בחד מענייני נזירות כן ניתר בסוף הנזיר[6] בחד וכמו דפליגי[7] התם פ"ג דנדרים (דף כה:) גבי מצא אוכלים תאנים ואמר קונם הפירות עליכם ונמצא אביו אחד מהן והתיר נדרו ופליגי אי הותרו כולן או לא ה"נ סברי רבנן ואפילו למ"ד לא הותרו כולן משום דהוי ג] נדר[8] ושבועה אבל הכא כיון דתחילה הוי נזירות ד] על אחד ה"נ סוף נזירות ור"ש ס"ל אפי' למ"ד הותרו כולן מ"מ הכא כיון דאין נזירות ה] באה לו עד שיפרש מכולן כמו כן צריך שאלה לכולן ונהי דנשאל האחד לא הותר השני:

ולרבי

מסורת הש"ס

א) [ב"מ נד. קדושין יט: וש"נ], ב) [תוספתא פ"ב], ג) בס"א ליתא לי, ד) [לעיל ג:], ה) [קדושין יט:], ו) צ"ל דכי אמר א"מ, ז) שייך לע"ב,

נוסחת הריב"ן

א] עליה שום נזירות: ב] לישנא דאמרת: ג] וקא מצערין לי אימא להו: ד] וקבל עליו שאר דקדוקי נזירות או ע"מ שאטמא למתים וקבל עליו כו': ה] נדר: ו] וטעמא מאי מפרש: ז] ביודע: ח] לראשונה: ט] דכיון: י] למתים: כ] כמתנה: ל] ונתחייב בכולן: מ] ע"מ שאין ליך עלי שאר כסות ועונה: נ] כי הא חשיב: ס] נודרין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכי תימא אי לאו דנתכוון לקבל עליו נזירות אלא להיות נידור ממנו וכו' דלא אמר הכי דסבר אי אמינא: (ב) ד"ה אבל וכו' והיינו רבנן דפ"ק סוף דף ג דאמרי אפי' לא נדר אלא: (ג) ד"ה חלוק וכו' דבראשונה נמי: (ד) ד"ה רבינא וכו' דאין בתנאו: (ה) ד"ה תניא וכו' במקצת נמי קא חשיב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דהוי מתנה כו' וא"ת ותיפוק ליה. לא ידעתי מאי אולמא האי מהאי ואדרבה טעמא דא"א לקיים ע"י שליח לא ברירא דהא יש פלוגתא בזה ביבמות מש"ה נקט יותר משום מתנה על מה שכתוב בתורה דזה לכ"ע וצ"ע: בא"ד וי"ל אחרי שאחרים יכולים. ק"ל דעדיין איך יתורץ ההיא דנדרים ר"פ ואלו נדרים קונם רחיצת עולם אם ארחץ הא נדרים א"א לקיים ע"י שליח וצ"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אף כו' קאי בתרי בבי תיבות בתרי בבי נמחקו וצ"ל אתרווייהו כצ"ל א"מ: ב] ד"ה דהוי וכו' שנים משמע נזירות מעליא ומקדש כצ"ל א"מ: ג] ד"ה לרבנן וכו' ואפילו למ"ד לא הותרו כולן משום דהוי נדר ושבועה תי' נדר ואות ו' מן ושבועה נמחק: ד] בא"ד הוי נזירות על אחד תיבות על אחד נמחקו ונ"ב עלי' באחד כצ"ל: ה] בא"ד מ"מ הכא כיון דאין נזירות באם לא יפרוש כצ"ל:

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"א מהלכות נזירות הלכה יא סמג לאוין רמג:
ה ב מיי' שם הלכה יב:
ו ג מיי' שם הלכה יג:
ז ד מיי' שם הלכה יד:
ח ה מיי' שם הלכה טו:
ט ו מיי' שם הלכה יג:

הגהות התוספות

1. נ"ל אחרי. 2. נ"ל על מנת לגלח. 3. נ"ל ונזירותו. 4. נ"ל והתירו לו. ועי' ב"ר. 5. תיבות משום הכי נמחק. 6. נ"ל הנזירות. 7. בס"א ונהי דפליגי. 8. דע שהגהת האו"מ שהביא הר"ב רנשבורג ז"ל באות ג' לא שייכא אלא לדפוסים ישנים דגרסי נזירות ושבועה אבל להגירסא בספרים שלפנינו אין לה מקום כלל.

פי' הרא"ש

מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו ה"ז נזיר ואפי' לר"ש דאמר עד שיזיר מכולן הכא מודה כיון דלא הזכיר בהדיא יין דלא גרע מידות נזירות: וכ"ת לימא הכי סבר מייתי' [לי] אחרינא ומצערו לי שכן דרך להפציר בשיכור להוסיף על שכרותו. אבל אין דרך להפציר כ"כ באדם שאינו שכור הלכך אם אין דעתו לנזיר [הו"ל] לומר הרי עלי קרבן: ה"ז נזיר ואסור בכולן. רבנן לטעמייהו דאמרי לעיל אפילו לא נדר אלא מן החרצנים נזיר מכולן: אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין ואיני מקבל עלי ליאסור ביין. ונ"ל דלא זו אף זו קתני דרישא שהוא יודע שנזיר אסור ביין ודאי אמרינן דאין נזיר לחצאין ואסור בכולן אבל בסיפא הוי כמו נדר בטעות דאילו היה יודע שהנזיר אסור ביין לא היה מקבל נזירות: אבל סבור הייתי שחכמים מתירים וכו'. ס"ד דה"ק סבור הייתי שחכמים מתירים לי אף אם הייתי מקבלו ולכך אינו מקבלו עליה ולהכי פריך בגמ' והא אמרת רישא [אסור ור"ש מתיר] משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה כיון שאמר בלשון על מנת דמיד כשאמר הריני נזיר חל עליו כל דין נזיר וכי קאמר תו על מנת ומטיל תנאי בנזירותו לא מהני א) דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא [האי] ע"מ כחוץ דמי וכי היכי דבחוץ לא הוי נזיר בע"מ נמי לא הוי נזיר: תניא כותיה דרבינא וכו' מפני שמתנה על מ"ש בתורה והיינו כר"ש דאי לרבנן אפילו אמר חוץ מן יין הוי נזיר: והא אמרת רישא אסור ור"ש מתיר ס"ד שבשעת נזירותו לא קיבל עליו יין.

א) כתוב מן הצד הגה"ה וז"ל משמע שהלשון בא בדקדוק וכך הי' מאמרו הריני נזיר ע"מ וכו' וצ"ע דלפי מה שכתב הרא"ש ז"ל בפ"ק דנדרים והביאו מרן ז"ל ביו"ד סימן ר"ד דגם בנדרים ושבועות נוהג משפט התנאים א"כ אמאי נקט תלמודא משום דהוה מתנה עמ"ש בתורה ותיפוק ליה דה"ל מעשה קודם לתנאי. א"ש [אינו מוכרח ועיין היטב במ"מ בפ"ו מהל' אישות ה"ד:]